

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 15.

V Ljubljani, 1. avgusta 1877.

Tečaj XVII.

Govor

o koncu šolskega leta.

Čas došel je tihi praznovanja,
Ki ga danes zaželeli smo,
In od kraja truda, delovanja
Našega se milo ločimo,
Kjer za prihod vedno nabirali
Leto — dan marljivo smo sadú,
Z blagim duh, srcé si vterjevali,
Kar prijetno nam je in Bogú.

Oči k Bogu obernjene.

Tebi, Večni! hvalo naj izreče
Pervo naše mladostno srcé,
Vir darov od Tebe le priteče,
Kdor Te prosi in Ti hvalo vé.

Učiteljstvu.

Žalno loči jagnje se od paše,
Od pastirja skerbno — zvestega,
V serci saj ljubezni vročem naše
Cvela mu je tiha rožica.
Z Vami naj gre cvetka nevenljiva,
Ki ne zgine iz poljá, ravnin;
Oh, beseda v serci vedno živa,
Ki nas veže, — blagi je spomin!

Tužno ptiček zapusti livade,
Kjer peroti prvi je dobil,
Kjer gojitelj serce polno nade
V letih nježnih mu je tam gojil.

Hvala Vam, predragi učeniki!
 Nepozabljen trud bo Vaš ostal;
 Cvet, ki ga hranili ste mladiki,
 Sad obilen enkrat bo pognal.

Duhovnemu gospodu.

Hvala Vam, ki pridnost pohvalili,
 Ste Gospod, visoko spoštován!

Županu.

Hvala serčna Vam, ki ste častili,
 Nas z navzočnostjo, gospod župán!

Slušateljem.

Hvala Vam, slušatelji častiti,
 Ki povikšali ste srečni dan!
 Nikdar nočemo ga pozabiti,
 Spómnili se bomo vedno ná-nj.

Učencem in učenkam.

Zdaj še k Vam, učenci in učenke!
 Ure bije žalostni nam glas;
 Dan spominja nas ločitve grenke —
 Oh, na lepi — srečni šolski čas!

Dnevu ure odtečejo,
 Leto zgine — čas je preč!
 Urno valčki pomerjéjo —
 Oh, mladosti — ni je več! —

Modrih ukov ne zabimo,
 Vadimo se pridnosti,
 Čednost radi zmir' gojimo —
 Saj lenuh je, ki terpi!

K dragim staršem zdaj hitite,
 Vém, da želja vleče vas! —
 Ali níkdar ne zabite,
 Da prijaznost loči nas!

Proti Cesarjevi podobi.

Kvišku zdaj oko ozrimo
 Na podobo slávljeno:
 „Bog obvari“ — vsi prosimo —
 „Nam Cesarja, Avstrijo!“
 Se zapoje cesarska pesem.

Hrabroslav Perné.

Pedagogični pogovori.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

15.

V prejšnem pogovoru sem omenil, kaka naj bode jed in pijača otrokova. Deržimo se navadne poti, ktero imajo pedagogika, in presto-

pimo k obleki. Tudi pri obleki ni vse eno, ali je taka ali taka. Ona je človeku, posebno v naših krajih ravno tako potrebna k življenju, kakor jed. V gorkejih deželah je to seveda drugače. Divjaki skačejo kar nagi. Ali pravil, po katerih se ima ravnati obleka, ne pišemo za nje. Morali bi jih prej navaditi na obleko sploh, in potem bi jih zamogli še le opozoriti, kako oblačilo je za nje najsposobniše.

Med vsemi živečimi stvarmi je le človek brez obleke. Ribe imajo luskine, tice perje in dojlke grivo; ali človek je čisto gol. Ako bi ga ne zavili stariši takoj po rojstvu v toplo odejo, revno bi poginil mraza. Obleka mu je tedaj potrebna, da se ž njo varuje mraza, in da si ohranja ž njo zdravje. To ste dve pglavitni točki. In res, koliko si prizadenemo, da ne pride noben vetrič do našega trupla; ali kako malo pazimo na to, da je naša obleka zdravju pospešljiva! Ravno s tem, da se tako skerbno varujemo mraza, največ škodujemo zdravju.

Kaj se tedaj tirja od obleke, da je zdravju pospešljiva? Treba je, da ohranja našo lastno toploto, ako je zvnaj merzlo; ali da ostane naše truplo hladno, ako je zvnaj vroče; ona mora dalje varovati telo mokrote in ne sme ovirati menjevanje zraka skozi kožo. (Dr. Gauster.)

Znano je vsacemu, da dihamo skozi usta in nos. Ali to ni dovolj. Tudi koža ima to lastnost, da gre zrak skozi njo v telo in iz njega. Zrak, ki ga prejemamo skozi usta in nos, ne zadostuje, zato ga jemlje nekaj tudi koža v sebe. Ako bi nosili tedaj tako obleko, ki bi ne pustila zraka do kože, bi čisto ustavili to dihanje naše kože. Ostalo bi v nas mnogo slabega zraka, ki gre le po tem potu iz trupla.

Da ima razna obleka različno moč sprejemati gorkoto, in da je barva pri tem tudi merodajna, to je za potrebo vsacemu znano. To se tudi izveršuje; kajti po leti nosimo bolj živobarvena in po zimi temno-barvena oblačila.

Kar je prav, je prav. Čisto od več je pisati o stvareh in jih učiti, ktere umemo; ali jako potrebno je pisati o stvareh, ktere mislimo najboljše izverševati, pa jih najslabje.

Obleka se mora ravnati tudi po delih našega trupla. Na glavi, vratu in persih mora biti bolj lahka, na trebuhu in nogah topljeja. Posebno na noge je treba paziti, one so jako važen del trupla. Pomisliti je le treba, koliki siromaki so hromci. Navadno se pa ravna ravno nasprotno. Glavo, vrat in persi ne moremo nikdar dosti poviti, na noge pa ne mislimo dosti. Od tod prihaja tudi, da otroke tolikokrat boli vrat. To je čisto lahko. Treba jih je le enkrat spustiti z golim vratom na zrak, in takoj so bolni. Nasproti pa stariši otroka celo po leti nikdar ne puste brez črevelj, ali po zimi ga izpuste bosega na sneg. Ni treba misliti, da se mu bodo na tak način uterdile noge. Špartanski mladenči

so seveda skakali bosi po snegu, ali oni tudi po leti niso nosili škorenj. Pri nas je pa že taka navada, ne opuščajmo je tedaj nikdar.

Svariti se mora tudi pred preozkimi zavratniki in modreci, in pred pretesnimi črevlji. Taki zavratniki ovirajo kerv, da ne more tako prosto teči v glavo, modreci stiskajo persi, da se ne morejo pri dihanji tako razširjati kakor je potreba, in da serce ne more tako prosto biti. Pretesni črevlji pa napravijo kurja očesa in druge bolezni na nogah. Napačna je misel, da tesni črevlji naredé nogo lepšo in ličnejšo. Ali če tudi pustimo veljati to, vendar ako pomislimo, koliko kurjih oces je na nji, in koliko bolečin, ima prestati tak človek za svojo lično nogo, bomo gotovo zoper ozko obutalo. Pa je že tako v sedanjem času. Kdor ima široke črevlje, velja v naših očeh kot zarobljenec, ki še ni prejel politure življenja, ki ni sposoben za više kroge, v katerih mora biti vse majheno, v katerih se ne sme veliko jesti; ali mnogo govoriti in malo misliti. Odgoja pa ne sme gledati na te kroge in tudi ne na nizke. Njen cilj in konec je zdravje človeškega trupla in duha, in vse drugo je le postranska stvar.

Ženske si napravljajo obleko tako, da jim prav na tesnem leži na telesu. Persi jim morajo čisto v oklepih biti, čez pas so tako tenke, „da bi jih lahko s persti objel“. O škodljivosti tega oklepanja z modreci sem že zgoraj govoril. In ženske so raje bolne, kot pa bi odvergle taka oblačila. Saj bi pa bilo tudi jako gerdo, ako bi bile čez persi malo širje. Ne, če bi opustile vse tako oklepanje, bi postalo to v navado, in bilo bi tudi lepo. Nihče bi se ne spodtikal nad njimi. Le začeti je treba. Vsak začetek je v resnici težak. Od konca bodo imele one ženske marsikaj prestati, ali pozneje se bode vse posmehovalo onim, ki bodo še vedno nosile ozke modrece. Tako je pri vsaki noši. Nekdaj je bilo gosposko nositi široke obroče ali krinoline; ako jih pa sedaj nosi kaka ženska, se ji smejemo. Upajmo vendar, da pride enkrat navada, nositi na persih krinoline. To iznajdbo priporočam vsem tistim, ki razglašujejo nove mode. Jaz si nič drugzega ne izprosim, kot da povedó, da sem jaz priporočil to nošo. Ženske se je bodo takoj poprijele; saj one vse to ljubijo, kar je novo, ako je lepo, ali ne. Lepo bi res ne bilo, nositi krinoline na persih, ali bilo bi novo, in to je glavna stvar. Ali je n. pr. to lepo, da nosijo ženske na neizrekljivem delu trupla celo gorovje, ali da so lasje nakopičeni kot verh Triglava; na verhu pa še čepi klobuček, kateri človek, ki stoji na lastnih nogah komaj z očmi doseže. Čemú so dalje repi na oblekah? Edino zato, da prašé po cestah. Od vsega se mora davek plačevati, jaz ne umem, zakaj se od teh repov tudi ne. Ženske, ki jih nosijo, potrebujejo trikrat več prostora kot druge. Za prostor se mora plačati. Previdno bi bilo plačati tudi onim, ki morajo požirati prah, kateri narede ti repi, kajti ti repi so najboljši pripomoček, dobiti pljučnico. Saj je dovolj prahu, ki ga naredi veter, čemu ga še podpirati s tem sredstvom! Jaz tedaj predlagam, naj se k pridru deržave

in njenih prebivalcev napravi davek, ki naj se ravna po dolgosti teh repov. Prepovedati jih ni treba kar naravnost, kajti obleka je svobodna; ali naložimo davek na nje, to bo koristilo.

To pa še ni dovolj, da stiskajo ženske svoje telo, tudi otroci imajo terpeti zaradi te navade. Komaj zapusti otrok materino telo, v katerem je ležal sključen celih devet mesev, že ga čakajo druge vezi, s katerimi se vklene njegovo mlado telo. On bi se rad še malo stegnil, malo premikal, malo obrnil, ali tega mu ne pusté ljudje. Berž prihité s plenjicami, povoji in trakovi in v hipu je ovit in zvezan. Rousseau pravi o tem: „Jaz ne vem, kaj si je otrok pridobil s svojim rojstvom. Vezi, v katerih se imajo otrokovi udje, morajo ovirati kervotok, sok in otroka, da ne postane krepak, in da ne raste. V krajih, kjer ne poznajo ljudje te pretirane previdnosti, je vsakdo velik, močan in terden. Stari Peruanci so zavijali svoje otroke prav na leško, ter so jim puščali roke proste. Če so jih vzeli iz teh povelj, so jih postavili v jamo, ktero so navlašč zato izkopali in z rutami obložili. Na ta način so imeli otroci roke proste, ter so zamogli glavo in truplo premikati, kakor so hoteli; ali pasti niso mogli in se poškodovati. V deželah pa, kjer se povijajo otroci, mergoli vse gerbavih, sključenih, krivonogih in pokvek vsake baže. Iz strahu, da bi si otroci ne pokvarili s prostim gibanjem svojih udov, hitimo jih po sili pokvariti. Radi bi jih ohromili na vseh udih, da bi ne postali pokveke“.

Čemú tedaj povijamo otroke? Pervič zato, da bi ne postali sključen, krivonogi i. t. d.; drugič pa zato, ker smo mi leni in premalo pazljivi na nje. Dobro vemo, da smo sami krivi mnogih otroških napak, ker ne pazimo dosti na nje. Hočemo jih tedaj popraviti. To je sicer lepo od nas; ali sredstva, katerih se poslužujemo, niso vselej prava. Tako se tudi stariši boje, da bi se otrok ne poškodoval kaj, zato mu denejo vezi na telo. Ali to je jako nespametno. V tem obziru zavrača Rousseau to ugovarjanje štarišev. On pravi: „Če se bo otrok enkrat poškodoval, bo pa drugič bolje pazil, da se ne bo. Usmeriti se mu je pa nemogoče, saj ne bode nihče tako nespameten, da bo postavljaj zibel kraj brezdna, ali dajal otroku nevarne igrače. In zakaj bi varovali tako otroka vsake bolečine? Natora, ki je najboljša odgojiteljica, ga tudi ne varuje, ampak pošilja mu že v prvi mladosti vsakoršne bolezni, predno dobi zobe, čuti jako velike bolečine i. t. d. Zakaj tedaj ravnamo natori nasproti?“

Kaj porečemo o kožuhih, ki so tako strahovito debeli, in ki tako prijetno ogrevajo naše telo. No, starim ljudem jih iz serca privoščimo, ali pri mladih naj se odpravijo. Ž njimi se nič družega ne doseže, kot da se telo pomehkuži. Res, da je skerb za zdravje otrokovo prva skerb štarišev, in da jih je ta skerb tudi pripeljala do tega, da jim kupujejo taka oblačila; vendar kaj pomaga to, ako se jim na drugi strani več

škoduje. Kmet je terdneji od gospode, zato ker ni od perve mladosti že tako povit. Posebno veliko kožuhovine potrebujejo ženske. Med tem, ko nese moški celega medveda na herbtu, zdihuje ženska pod štirimi jazbeci, t. j. pod njihovimi kožami. Ali ni to strašna muka za nežni spol? — Varujmo tedaj naše ženske! Ne nalagajmo jim toliko kožuhovine na herbet! Naj malo zmerzujejo; nič ne de! Ogrejmo jih mi s pravo ljubeznijo! Tako bomo dobili terdne in nežne žene, ne pa take, katerim je všla vsa čutljivost v kožo. Serce je pa ostalo suho in prazno.

Ženske smo le moški pokvarili. Ako vidimo ktero, ki si je ohranila svoje krepkost, in ki se ne briga dosti za taka sredstva zoper mraz, se ji posmehujemo. Ona je robata, pravimo. Ali zdrava je, gospoda moja, in to je glavna stvar. Pri ženski ni treba gledati na čutečo kožo, ampak na čuteče serce.

Vernimo se zopet k otrokom. Gledati moramo tudi na njihove postelje. Pustimo jih raje ležati na slami, kot na perji. Perje je mehko, in ni čuda, da postane tudi telo, ki je zakopano v njem, mehkužno. Pa še drugo napako imajo pernice. One so pregorke. One razgrejejo otroku herbtanec, in v tem razgretji imajo vse skrivne bolezni svoj izvir. Naj ne mislijo stariši, da kaj manj ljubijo svoje otroke, ako jih pusté ležati na slami. Kmetje delajo tudi tako, in zato nič manj ne ljubijo svojih otrok. Ni čuda, da se v sedanjem času tako množe skrivne bolezni. Otroci, o katerih bi nihče ne mislil, se že oskrunjajo sami. Toliko bledih obrazov vidimo pri naši mladini, vprašujemo in vprašujemo, od kod to? saj imajo tako dobro hrano, in jedó tako radi. Ali to prihaja od čisto kaj drugega. In ako jim pridemo naposled v okom, potem pa stermimo, in obupani vprašujemo: kdo mi je pokvaril dečka, kdo hčer? Največ jih pokvarimo sami s svojim nepremišljenim govorjenjem, dejanjem in s posteljami.

„Gorjé mu, kdor pohujša ktereга teh malih!“ je dejal naš izveličar, stokrat gorje mu pa, ako je odgojitelj!

Čuvajmo nad otroki, da takoj, ko pridejo v postelj, tudi zaspe. Raje naj ostanejo dalj po konci. Otrok, ki leži v postelji, pa ne spi, premišlja vsakoršne stvari, in tako mu tudi vsakoršne napačne misli lahko pridejo v glavo, ktere ga zapeljejo v skrivne grehe. (Dalj. prih.)

Dr. Jakob Zupan.

V „Illyr. Bl.“ št. 13. nahaja se spisak Zupanov: „*Beitrag zur Kunde berühmter Krainer*“, kjer se (po Engelberti Klüpfel Necrologium. Friburgi. 1809) opisuje **Georg Carl Staravasnik** (Staravasnik t. j. Altdorfer), kateri je roj. v Kamniku l. 1748 postal na Dunaju doktor in l. 1774 profesor zdravilstva na vseučilišču v Freiburgu, kjer je obče spoštovan in ljubljen umerl l. 1792 in so mu pristojen spominek postavili prijatli.

L. 16. prinese njegov

Vskërs.

Odáma dobriga ustvári,
 Dodà mu sprugo vsmilen Bog;
 Hudóba koj obà pokvári,
 Zemljè kraljica krog in krog.

Kadilo trinogam kadijo
 Egipet, Babel, Rim, Aten:
 Stezo prirode popustijo
 Možakov slasti, slasti žen!

Zastonj topé ljudi valóvi,
 Rešili sam pravičnih brod:
 Množili zopet se rodovi,
 Rodé porédni spačen rod.

Bogu svet reven k' serci ide,
 Pogleda ljubiga sinu:
 Sin po divici 'z neba pride,
 Zveličar Evniga rodú.

Stvari, gerdóbe omolili,
 Zabljivši stvarnika Bogá:
 Zastonj preroki krivavili;
 Neboljšan Izrael nehá!

Svetá naróde soedíni,
 Pregreh tiranstvo ukroti:
 Strah smerti mej neverne zgini!
 Kristijan se vskërsa veseli!

Izjasnila.

1. Vskërs: vstaja od smerti. 2. Spruga: žena, zakonska. 3. Pokvari: pohábi, popači. 4. Brod: barka. 5. Priroda: natura. 6. Slast: razujzdanje, sčer veselje, sladost, sladkóst.

Pesem: „Juga, severja vezilo — Bla si vedno Krajna mat! i. t. d. (gl. str. 11), ktero je bil zložil že l. 1830 Francu I. in Karolini o petem prihodu v Ilirijo, dal je posebej natisniti tudi o njunem šestem prihodu l. 1832, in z dvojno cesarsko pesmijo v nemški besedi vred priobčil je še naslednjo na pr. v prvem in zadnjem odstavku:

Francu I. Titu svojimu
 hvaležna Emona.

Kdo more išteti
 Očetne dari?
 Kdo vredno zapeti,
 Kaj meni deli? i. t. d.

Še Tita Rimljana
 Dohvalil ni svet;
 O srečna Iblana!
 Tit vlada me spet.

Ilirski List k št. 21 v prikladi prinese v slovenski in nemški besedi tole:

O svitliga cesarja **Franca Perviga** prihodi v Iblano l. 1832:

Ljubil, ljubil ljud Ljubljane,
 Dobrodelni Varh Ti moj!
 Rodu Rudolfa udane:
 Ni koril arhiv me Tvoj.

Ne o bojih Otomanih,
 Ne o dobi Trubarja,
 Ne o dneh Bernadotanih,
 Ne o tednih Evgena.

Karel dedov tovartjo
 Do Petuja, premeni
 V terg do v Japon, do v Bahijo:
 Kralj Ilirjo v prvo Ti

Gledala derhal Plavinov
 Me po Tebi hrepenet':
 Gledal letu dvor Nevljínov
 Hvalo, vero svojih det.

Vidil, ginjen koj me branil,
 Uk vindije mi dodal:
 Laterman-Kamile hranil,
 Gline, Lave brod pridjal:

Ti banatil mi pontine;
 Pridi gledat njive, Rim!
 Derdru kol bobné rupine:
 Kaj klobuk ti gine, Krim?

„Prulam gologlav bit' volim,
 V pili moj budi me Tit:
 Neprenehom Jova molim
 Tita dolgo mi darit'!“

Erläuterungen.

1. Ljud, ljudstvo, Gemeinde. 2. Koril, getadelt. 3. Doba, Zeitalter. 4. Bernadot-tan, Bernadottisch. 5. Eugen, Vicekönig von Italien. 6. Plavin, Blauer, Franzose. 7. Nev-ljin, Nevaanwohner, Petersburger. 8. Petuj, Petau. 9. Bahija, Seestadt in Brasilien. 10. Ginjen, gerührt. 11. Vindija, das Windische. 12. Kamile, Gouverneure, wie Se. Excellenz, Herr Freiherr Joseph Camillo von Schmidburg. 13. Gline, Lave brod, Klagenfurt, Lavamünde. 14. Banatiti, zum Banate umstalten. 15. Pontine, Sümpfe. 16. Rupina, rupa, Seefenster. 17. Gine, schwindet. 18. Pil, Statue. 19. Neprenehom, unaufhörlich. 20. Jova, Jehova, Gott, der Ewige.

Po nemški glasi se na pr.: Du liebst, Du liebst die Laibacher, — Mein wohlthätiger Beschützer! — Die dem Geschlechte Rudolf's Ergebenen — Nie schalt mich Dein Archiv — Weber zur Zeit der Türkenkriege, — Noch in der Trüberischen Epoche. . . — Uk vindije mi dodal t. j. Gabst mir die windische Lehrfanzel zu zc.

In k št. 22 ima v prilogi spet po nemški in slovenski vbrano pesem:

Todor - Milutinoviču Višnjagora.

Slava Serpskiga imena,
 Milutinovič Bogdan!
 Hvali križov treh Te stena,
 Hvali Višenj Te Goran.
 Polkovodja Gradiškanov
 Videnih spet vitezov,
 Strah Frankonov, Italjanov,
 Kralj-namestnik - Evgenov!
 V Zalog jezar Ti Slavonov
 Od Plešanov pridervi
 Sedem ilijad Frankonov:
 Kralj v Iblano pribeži.
 Kak Martini, Jurkoviči
 Tujim plašijo uho!

Šmarje, Dedindola griči
 Od junakov si pojo!
 Pet sto ranjenih skrivali
 Plavi nam so Ilirām;
 Mertve Iliri vkopali,
 Ne vbraniiti kos volkam.
 Tvoji se sami vmaknili
 V tami do Medvedjeka:
 Lohka tuji Te sledili
 Do gorice Vančeta.
 Ondi dvakrat prenočijo,
 Skoro vse Ti poloviš:
 Tvoji tuje nam spodijo,
 Ti z Gradiško nam večniš.

Erläuterungen.

1. Todor, Bogdan, Theodor. 2. Križi trije, die drei Kreuze bei Šmarja, St. Marein. 3. Polkovodja, Regimentscommandant. 4. Vitez, junak, Held. 5. Frankon, Franzose. 6. Zalog, Dorf über dem geweihten Brunnen. 7. Jezar, tausend. 8. Plešan, Bewohner des Dorfes Pleše, über St. Marein. 9. Iljada, tausend. 10. Martini, im Jahre 1813 Hauptmann, ješt Obrist der Gradiškaner. 11. Jurkoviči, auch ein sehr ausgezeichneteter Gradiškaner Hauptmann im unterkrainischen Feldzuge 1813. 12. Dedindol, Thal bei Weizelburg. 13. Plavi, Blauröthe, Franzosen. 14. Medvedjek, Bärenberg, zwischen St. Beit und Treffen. 15. Gorica Vančeta, Vanča gorica, Hügel Johannis, vor Sittich, an der Landstraße. 16. Večniti, ewig, unsterblich seyn.

Po nemški na drugi strani pričenja se na pr.: Du deš serbiščen Namens Stolz und Zierde, — Milutinovič Theodor! Es kündet — Deinen Ruhm der drei Kreuze Wand, Dich rühmen — Weizelburgs Söhne zc.

Vzlasti sloveča iz tega leta pa je njegova slovenska:

Lik Noviga Mesta

o

Voskersji Zbora
Svoje Fare.

Berdo vojvoda Rudolfa
Avstrijanskiga slavim,
Vladika Antona Volfa
Z Francam, zopet zbor, večnim.

Trideset pomlad minúlo,
Kar žalujem Cirhejma;
Društvo kora se rasúlo
O vremeni Marmona.

Naj pogine z letopisa
Kervotočnih dni spomín!
Mesto svetiga Felisa
Žaril pálen si Bersljin!

Rijoveli so kanoni
V kmetiče razljutene:
Dnarjov lakomni Frankoni
Spuntali Kočevanje.

Vodja! korarji! vživajte
Dedov priliko darú!
Enoglasno prepevajte
Jedutuni! lik Bogú!

Lepiga komún življenja
Zopet gledal bo primír:
Milostin, dobrot, učenja
Naj nikdar ne vsahne vir.

Z.

Neustadt's Jubellied

bey

Wiederherstellung des Capitels
seiner Pfarrkirche.

Hymnen bring' ich meinem Gründer
Rudolph's Werth verkündend dar,
Preise Franz und Wolf nicht minder,
Deren Auf mich neu gebär.

Drehſtig Lenze ſind entflohen,
Seit ich Zirkheimen verlor,
Und in Marmont's Tagen zogen
Meine Priester aus dem Chor.

Ausgelöscht aus den Annalen
Werd' die blutgetünchte Zeit,
Da Bersljin die Brandesstrahlen
Bis zur Feliz-Stadt gestreut.

Furchtbar brüllt Geschüzes Donner
In die aufgeregte Schar:
Franzmann's Habsucht dem Bewohner
Aus Gottschee empörend war.

Freuet, Propst, Capitularen!
Frommer Ahnen Stiftung Euch;
Singt mit heil'gen Sängerscharen
Jubellieder Gott zugleich.

Schönen Wandels Beyspiel sehen
Wird die Herde sonder Fehl;
Weiser Lehr, der Armuth Flehen
Nie versieg der Spenden Quell.

E.

1. Lik, Jubelgesang; likan, geglättet. 2. Voskersje, Erweckung; kresati, excitare. 3. Zbor, Versammlung, Collegium, Capitel. 4. Berdo Rudolfa, Rudolfswert, Neustadt. 5. Avstrijanski, öfterreichisch. 6. Slaviti, preisen. 7. Vladika, Bischof. 8. Večniti, unverwigen. 9. Cirhejm, Neustädter Propst, gest. 1802. 10. Društvo kora, Canonici. 11. Vreme Marmona, Zeit Marmont's, des 1. französischen Gouverneurs in Syrien. 12. Letopis, Annale, Jahrbuch. 13. Kervotočen, blutvergießend. 14. Felis, Feliz, dessen Körper im Hochaltare der Neustädter Capitelskirche ruht. 15. Žariti, röthen. 16. Palen, angezündet. 17. Bersljin, Dorf bey Neustadt. 18. Razljuten, erboßt. 19. Frankon, Franzose. 20. Kočevanje, Gottscheer; kočiti, herumziehen. 21. Vodja, Führer, Propst. 22. Dedi, Ahnen. 23. Prilika, Gelegenheit, Anstalt. 24. Enoglasno, einstimmig. 25. Jedutun, Sänger, bey der Bundeslade auf Sion zu Jerusalem, vom Könige David angestellt. 26. Komun, Gemeinde. 27. Primir, Beyspiel. 28. Milostina, Almosen. 29. Usahniti, versiegen. 30. Vir, Quelle.

Neustadt, gedruckt bey Heinrich Wilh. Tandler.

Spominske slike iz svetovne razstave l. 1873.

Načertuje Jos. Levičnik, učenik.

(Dalje.)

Motto: „Človek se uči
Dokler živi.“

Narodska prislovica.

Slavnega vojskovodjo Cincinata so stari Rimci poklicali od pluga
za najvišega gospodarja — diktatorja; sovražnike pokorivši se je zopet

podal k plugu, tudi Avstrija ima slavnega vojskovodjo, kateremu svitli vladar izročajo vojsko, in ta je — slavoznani nadvojvoda Albreht.

O času miru pa je ta gospod skozi in skozi tako praktičen, najden, brihten in umen zemljiški gospodar, kakor ga mu tudi ni z lepo pára, in njegova gospodarstvena posestva (n. pr. sloveči ogerski Starigrad [Ungarisch Altenburg] s slavno znano kmetijsko šolo) in raznotere fabrike po zgornjih deželah priznavajo strokovnjaki perve verste v vsakem oziru kot odlični vzor gospodarstvenega napredka. Tudi na svetovni razstavi imel je ta slavni gospod svojo lastno sgrado pod imenom: „Pavillon Sr. kais. Hoheit des Erzherzogs Albrecht“. Karkolj se prideluje na njegovih obširnih lastninah, bilo je ondi poočitovano v neštevilnih izglednih exemplarih; zlasti pa so bili še odlični gozdnarski pridelki njegovih šleskih lastnin. Kar se kolj napravlja in združuje lepega in koristnega iz lesa: razno pohišno in gospodarsko orodje, sodarska déla, vložena tla (parquet), furnire in na stotine enacih stvari, pa tudi razni gozdni sadeži i. t. d. kazali so, kako mnogoverstne dobičke zna pridobivati umen gospodar od gozda.

Posebno častno morem omeniti tudi sgrade, ki je pod naslovom: „Collectiv - Ausstellung des Fürsten Schwarzenberg“ kazala pridelke iz posestev te slavno znane kneževske rodbine. V primeri z ostalo razstavo je bilo to poslopje sicer majhno, ali obsegalo je v malem skoraj vse, kar se je na razstavi vidilo v tolikih ogromno — neštevilnih variacijah. Zdelo se mi je ondi, kakor bi se bil nahajal v kakem muzeju. Raznoverstni poljski žitni, sočivni in kermni pridelki v odbrani izverstnosti; raznotero sadje; železnine; lesovje; rude; kamnje; svila; preja; volna; hmelj; sladkor; žganjarije; vino; pusušene ribe, nekoliko natlačenih zverad (med njimi velikanski jelen), z eno besedo: stvari brez števila, vse pa neizrečeno lepo vredjene, tako da se oko ni moglo nagledati; v resnici: bilo je izverstno! ali kakor Nemci pravijo: „einzig!“ Pred sgrado nahajal se je mali vertiček s sprelepim cvetličjem preukusno okinčan; vmes nasajenega je bilo mnogo sadnega drevja, katerega plod je bil o času moje nazočnosti ravno dozorel; v sredi tega vertca pa je bil umetno narejen in dobro zagrajen globok vodni tomún (Bassin), v katerem je več živih brebrev (Biber) vganjalo svoje brezskerbne šale in skazevalo pred očmi radovednih gledavcev podvodne burke. (Ti brebri so prišli poznej, kakor sem v časnikih bral, v Schönbrunski zverinjak.)

Enako, kakor o knez Schwarzenbergovim pavilonu reči se je moglo tudi o sgradi, ki je nosila naslov: „Pavillon des Kärnthner Hüttenberger Montan - Vereins“. Poslopje v primeri z marsikakem drugim ni bilo ravno posebno obširno, al razpostavljene rude, železnine vseh mogočih versta, razno orodje, jeklo, puške, drat, kosé, serpi, plehnati izdelki, svinčnine raznih oblik i. t. d. bile so viditi v tako popolnih exemplarih

da ni bilo moč nagledati se tega. Kar zadene pridelke železnine, jekla in svinca, se Gorotan zamore res posebno blagoslovljen imenovati, in kar zlasti te kovine odlikuje, je njihova izverstna znotranja vrednost in žlahtnost. Kot posebenemu spoštovalcu koroške dežele bilo mi je prav drago, da nisem bil zgrešil te sgrade. —

V „Pavillon der Donau-Dampfschiffahrts-Gesellschaft für Schiffsmaschinen“ občudoval sem zlasti tri ladjine parne stroje, zmed katerih je eden (z močjo za 150 konj) počival; dva druga, in scer eden z močjo za 100 konj, drugi pa za 60 konj, sta delovala. Pervi zmed teh dveh bil je še stare verste na kolesa, drugi pa na vertilo (Propeller). Poslednjega sem posebno pazljivo ogledoval in občudoval bistroumno znajdbo slavnega Ressel-a, vsled katere si velikanske ladije tako rekoč s svojem pod vodo skritim čelom po vertenju (z vertilnim kolesom) režejo pot skoz morske valove. Poleg teh strojev nakupičeno je bilo ondi tudi še dokaj drugega brodarkega orodja, vervi, verig, sidér, čolnov i. t. d.

Tudi v „Pavillon für Geschichte der Erfindungen und Frauenarbeiten“ sem bil zašel. Brez števila šivalnih strojev (Nähmaschinen) bilo je ondi razpostavljenih, zraven pa tudi sprelepi šivani in vezeni izdelki, ki se po teh strojih izgotovljujejo. Bilo je dalje ondi tudi mnogo večjih in manjših gasilnic (brizgelj); dalje več sisaljk (Wasserpumpen), zmed katerih so bile ene take, da ženejo pri hišah vodo po 3—4 nadstropja visoko. Tudi mnogo gospodarskih in vertnarskih vodostrojov (Wasserwerke), mnogo njih celo iz daljne Amerike, bilo je vmes; ne vem pa, kako da se je bilo zraven vverstilo tudi mnogo suhe konservirane svinine (suhega svinjskega mesa), ki je bila deloma celo všita v tkanino, da se bolj na dolgo brezškodna ohrani. Mnogo slik poočitovalo in kazalo je, kako in na kaki način naj se ta jedila pripravljajo in dobro ohranijo. Pa! — saj so znajdbe raznotere, zmed katerih gotovo ni zadnja ta, ki pové, kako se jedila, in zlasti okusna svinina dado dolgo časa dobro shraniti. Poleg tega je bilo v tem oddelku tudi razpostavljenih mnogo žitnih plemen od gorenjega jezera (Lac superior) v Ameriki, pa tudi več nožarskih izdelkov, preprogl i. t. d. —

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi in novice.

— *Iz Cola.* Dopis iz Vrabč na Vipavskem v 12. listu »Učit. Tov.«, v katerem g. Ivan Zarnik o Postojnski učiteljski konferenci konečno poroča, mi je povod, da njegovemu poročilu, kar se tiče mojega govorjenja „o kmetijskemrodu v ljudskih šolah“, ugovorjaje dostavim resnico.

G. Zarnik piše:

»Iz Pernétovega spisa o kmetijskem nauku posnamem jedro, ki je:

- 1) kdo naj obiskuje ta nauk in,
- 2) kateri čas naj se v to voli? —

Po Perné-tovih mislih naj bi se vdeležila mladina od 14. — 18. leta tega poduka in naj bi se podučevala pozimi zvečer.« —

V resnici pa sem jaz govoril o vprašanih:

1) Ali naj se vpeljejo kmetijska nadaljevalna izobraževališča za 14. do 18. letno mladino — kakor želi vlani županstvom in krajnim šolskim svetom doposlana okrožnica sl. dež. odbora — in ob kakem času? —

2) Ali naj se kmetijski poduk združi s ponavljavnico, kakor osnova učnega črteža sl. dež. šolskega sveta v ta namen kaže? —

Iz tega je razvidno, da nisem nameraval eno ali drugo v sprejem vsilovati, ampak vse moje besedovanje se je vertelo o dokazovanji in spretnosti potrebne vpeljave nadaljevalnih kmetijskih šol za 14. do 18. letno mladino iz tako veljavnih vzrokov, katerih noben g. g. učiteljev takrat podreti skušal ni.

Da jim pa misel vpeljave takih šol všečna ni — no, tega nisem jaz kriv, ki sem nalog imel o kmetijskem poduku sploh poročati; toraj sem moral tam pričeti, kjer je po mojih mislih z dobrim namenom mogoče dobrega vspeha pričakovati.

Saj tudi noben učitelj v to podučevanje dozdej še siljen ni; toraj ostane slehernemu le prosta volja, ako se zato brigati hoče — saj so »nagrade« mikalna stvar.

Kdo more ovreči misel, da bi se v posebnih kmetijskih nadaljevalnicah več podučnega vspeha v poznejšo praktično veljavo doseglo, nego v sedajnih ponavljavnicah? —

Oglejmo si mladino, kako in kaj počenja, kadar šolo konča!

S 14. letno starostjo nima še takega duševnega razvitka, da bi ji nič več ne bilo treba se učiti. Zapopadka, zrelostnega sodbovanja, preudarka in popolnega prilastenja učne stvarine ji manjka. Otroška leta so pač doba dobrega spomina, ali 14. do 18. letna starost je doba hitre pozabljivosti, ako človek med tem časom nima duševne podpore. Mar se ne prikazuje surovost, slabo nagnenje, ki je med šolskim časom skrito v sercu ležalo, mar ne privre prezgodaj kot hudournik med človeško družbo? Otroku prirojena samoglavnost razberda se v termoglavo nepokorščino. Ali ni toraj tako kmetijsko nadaljevalno izobraževališče omenjeni mladini pomoček v skerbno varovališče, s katerim se s prijazno, tiho vodbo na mlade ljudi še čez šolsko dobo ven vpljiva? —

Ponavljavnica nasprotno je odmenjena le 12. do 14. letni mladini — in tá samo se bode kmetijskega poduka z vsem, kar zraven spada, vadila, ako se ne vpelje nadaljevalno izobraževališče posebej. Stareji, praktičnemu življenju bolj in bolj se bližajoči mladenči ostanejo naj tedaj brez poduka, brez moralne vodbe? — Bi bilo to dobro in prav? — V resnici sme se soditi, da, kar se je mladina v ponavljavni šoli v kmetijstvu učila, bode brez daljnega poduka v letih »nerodnih« hitro pozabila. Bode-li to praktično? —

Ponavljavnica po mojih mislih danes še nima tiste doveršenosti, da bi se po 14. letni starosti reči moglo, učenec ima zadosti vednosti in samostalnosti za praktične potrebe v življenju.

Ozrimo se po naših šolah okrog in videli bomo, da marsikteri 12. do 14. letni učenec sedi v ponavljavnici, kateremu pa še manjka najpotrebnejše hrane v branji, pisanji, računstvu. Kake vednosti bodo taki učenci iz šole v življenje seboj prinesli? — Kaj bodo v ponavljavnici nadaljevali, ako še dobro brati i. t. d. ne znajo? — Res je grenka obsodba marsikterih starišev, ki po pravici pravijo: »V šolo je hodil, pa še pisma pisati ne zna!« —

Poduk, katerega učenec v vsakdanji šoli prejme, se mora večkrat pridno

ponavljati in zato je ponavljavnica; poduk se mora pa tudi nadaljevati, poznejim potrebam v življenju primerno razširjevati, za prihodnji poklic učencev praktično pripravljati — in za-to je kmetijska nadaljevalnica.

Sedanji časi so taki, da jih po pravici smemo imenovati čase napredka. Ne le trgovina, obertnija, tudi kmetija je podvržena urnemu kolesu sedanjega napredovanja. Novost, znajdeb ne najdemo le v mestih in večih delavnicah, ampak tudi v vašéh, na njivah, na travnikih.

Ta napredek pa ravno sili našo kmetisko mladino, kolikor mogoče k nadaljevalnemu poduku, da si tam pridobi zmožnosti, opozovati na tanko zunanje stvari, prav presojevati in samostavno delovati v svoj in svojega bližnjega blagor.

Oglejmo si mladino na deželi po šolskem izpustu, kak poklic ima in s kom občuje — in najdlji bomo, da ima veliko dela ali malo priložnosti občevati s kom drugim, kakor s kmetom. In to dan za dnevom! Ali ni toraj nadaljevalni poduk taki mladini pri enostranskem dan za dnevnem delu prava zabava v koristni obleki? — Ako učenci med svet ne pridejo, naj se jim tukaj obzorje sveta razširja.

Vaščani so ljudje, ki so z naravnim življenjem v vedni dotiki, kaj sledi iz tega? — Treba jim je poduka, kateri jih seznani z življenjem v naravi, da ne bodo enaki živali, ki brezmišljeno po zemlji tava.

Ludje, ki so znajdeni v računstvu, pisanji i. t. d., si vedó največi denarni dobiček poiskati — in taki kmetovalci ostanejo šoli prijazni, uni pa, ki so se le malo ali celo nič naučili, so največi protivniki umnemu napredovanju. —

Iz teh vzrokov je razvidno, da kmetijsko nadaljevalno izobraževališče za 14. do 18. letno mladina mora vsekako prednost imeti pred ponavljavnico, združeno s kmetijskim podukom. Mladenci imajo že toliko spoznanja več, da vedó, čemu se takih reči uče. Tudi jih sili nekaj ponos, ako imajo zavést, da znajo kako pridobljeno si vednost djansko porabiti.

Poduk v današnjih ponavljavnicah, ako bi hotel temu namenu zadostiti, moral bi biti ves drugačen in obiskovalci tudi drugi — kakor so.

Ponavljavnica bi morala z ozirom na nadaljevalni kmetijski poduk z vsem, kar zraven spada, več nadaljevati, kakor ponavljati — in v tem pomenu bi ona ne bila več ponavljavnica ljudske šole, ampak nadaljevalnica.

Kar čas zadeva, naj bi se tam, kjer okoliščine pripuščajo, v pozimskeji dobi dvakrat na teden vselej po 2 uri zvečer podučevalo, vsaj po dnevu tako časa ne ostaja in tema je tudi precej; po Veliki noči naj se ob nedeljah po 2 uri ta poduk nadaljuje? —

Temu nasvetu — se vé — so učitelji nasprotovali — nekdo celó terdé, naj se kmetijstvo le o poletnem času v ponavljavnici podučuje — takrat ko ga po sedanjí postavi več ni!! Drugim zopet je bila skerb za luč velika; — mar ne bode občina radovoljno tega preskerbela, ako ji je mar napredek mladine? — Treba je, da učitelj občini oči odpira, ne da bi nasprotno občani prvi bili, ki bi učitelju pot kazali; drugače pa — se vé — ni pričakovati dobrega začetka in storilo se bode toliko, kakor — nič. To pa ravno ni želja dotičnih deželnihi oblastij, katerim je poduk v povzdigo kmetijstva nad vsem pri sercu. Kdo drugi pa naj vpljiva na mladino, na občino, da se vname za ta sploh koristen poduk, ako ne učitelj? —

Drugihi „mnogoveljavnihi uzrokih“, katerih g. Z. omeni, pa jih ne pove, menda nihče ni slišal. G. Mercina in jaz sva bila zapisnikarja, a tega nisva imela pri-like zapisati. G. Z. dalje vpraša: „Kdo nam bode gonil pozimi otroke v šolo?“ — Kdo drugi nego učitelj, ki kaj velja pri mladini, in ki jim bode pri-

jazno, tako da ga bode mladina razumela, v živim „razgovoru, razkladal predmete, pojasnoval življenje na kmetih. — G. Z. podtikuje meni svoje misel, ko pravi: Perné-tu samemu se zdi to skoraj nemogoče, zato je rekel, da iz vsega tega menda nič ne bo.“ — Ne razumem, kako more g. Z. do tega sklepa priti. — Naj bo to dosta, samo toliko g. dop. opomnim, naj svojih misli nikar ne podtikuje drugim.

Herabroslav Perné,

učitelj in načelnik kr. š. svetu.

— *Iz seje c. k. dež. šl. sveta dne 21. junija t. l.* Učni čerteži za l. 1877/78, katere je predložilo ravnateljstvo na c. k. učiteljsišču za moške in ženske, so bili odobreni; odbrane bukve za l. 1877/8, ki so tudi pripustljive, so bile dovoljene; na c. k. ministerstvo se je stavil nasvet, da bi se smelo vpeljati še dalje dvoje podučnih bukev. — Poročilo c. k. nadzornika za ljudske šole o nadzorovanji nekojih šol v šolskem okraji Rudolfovem se je vzelo na znanje in okrajnemu šolskemu svetu so bili poslani dotični ukazi. — Na 3razredni ljudski šoli v Leskovcu se bode podučevalo v nemškem jeziku, in v Kerškem bode v IV. razredu ljudske šole nemški jezik učni jezik, ker s početkom šl. leta 1878/79 ima se tam začeti meščanska šola. — Dvorazredna ljudska šola v Šentvidu pri Zatičini se ima spremeniti v trirazredno; plača tretjemu učitelju tam in tretjemu učitelju v Račjem (Ratschah) se določi na 400 gl.; drugemu učitelju v Dobropoljah se poviša plača prihodnje leto od 400 na 450 gl. — Začasni učitelj France Cetel v Šent-Lorencu na Temenici je postal stalni učitelj pri sv. Petru (pri Rudolfovem) vsled predloga kraj. šl. sveta, deželnega odbora kranjskega po ministerskem ukazu dne 4. januarja 1877, št. 17084. — Pri tožbe in prošnje za zlajšanje kazni pri šolskih zamudah, prošnje za pokojnino in milostne darove, za nagrado in denarno pomoč so bile razrešene.

— *C. k. možko in žensko učiteljsišče in ž njima združeni vadnici ste sklenili šolsko leto 14. p. m.* Po zahvalni maši v stolni cerkvi so se zbrali učenci na vadnici in gojenci na učiteljsišču v prostorni šolski sobi, kjer so gojenci in učenci peli primerne pesmi slovensko in nemško in gospod ravnatelj je bral odlične učence; a na c. kr. izobraževališči za učiteljice razveselila nas je pervikrat učenka na vadnici (pridna M. Grasselli iz IV. razr.) s slovenskim govorom. Ni dolg, tudi ne silno učen, a mičen ter primeren, zato naj ga priobčimo, glasi se tako — le:

»Delo in pókoj sta si v nasprotji, na nji se opira vse živénje v naravi. Vsak večer svetlo solnce zatóne za gorámi, in temna nóč razgerne svoj černi plašč, da se zemlja, in kar je na njej, spočije truda minulega dné. In jeséni se pripravlja vsa priroda na dolgo spanje, da pod belo zimsko odejo nabére novih moči za krasóto, na katero jo pomlad prebudí. Tudi nas, predrage součenne! po desetmesečnem učenji čaka daljši počitek. Dobro bode dél mládemu našemu telesu in duhu, pa naše misli naj tudi v počitnicah ostanejo obérnene na blage nauke, ki smo jih prejémale v šolskem letu. Globoko si jih zdaj vtisnimo v sercé, tako nam bode prav rabile počitnice in željno bomo pričakovale začetek novega šolskega leta; v naših persih pa bode živo klil nežni cvet hvaležnosti do naših ljubljenih učiteljic in učiteljev, katerih se nam je o razhodu pred vsém spominjati. Dobrotni stvarnik jim poplati stoterno trud, ki ga jim je prizadevala naša šolska odgoja. Zahvalimo se v prvi versti prečastitemu gospodu ravnátelju, čégar skerbñnemu očesu je bilo vedno čúvati nad nami. Želimo prav iz serca, da bi počitnice okrepčale in ojačile naše ljube učiteljice in učitelje za srečno nadaljevanje njihove težavne naloge. Rádostna jih bode pozdravila vsaka iz mej nas, kadar se zopet združimo za skupno delo.

Po končanih počitnicah pa ne bomo sešle se vse, ki se danes poslavljamo. Nekatere so doveršile učenje na tem zavodu, nekatere bodo morebiti stopile v druge učilnice. Čeravno ta ločitev ni tako resna, da bi nam zaradi nje solza igrala v očesu, se nam vendar nekako milo stori mislečim, da nam bode pogrešati kako prijateljico. Priporočamo se v prijazen spomin tistim, ki odhajajo; me se jih bomo vedno spominjale in ta vztrajni spomin naj bodi trdna vez, ki naj nas objema tudi razdružene, da bode vesela učenka součenke, ko ji pot v življenji zopet združi. Za zdaj pa —! z Bogom in na zvidenje!«

Omeniti je tudi lepe razstave ženskih ročnih del, ki je bila ta dan na tem zavodu. Razdelena so bila dela po letnikih in razredih. Obiskalo je to razstavo lepo število gospej i gospodičin ljubljanskih, a tudi več gospodov je bilo viditi, ter vsakdo se je lahko prepričal, da so bile gojenke na učiteljši in učenke na vadnici med letom kaj marljive, pa tudi da je poduk v dobrih rokah.

— *Srednje šole so končale šolsko leto v saboto 14. p. m.* Letno sporočilo c. k. ljubljanske gimnazije ima za vvod spis: »Kleon Versuch einer Ehrenrettung« spis. prof. dr. K. Ahn. Učitelj je bilo 19, med temi 3 duhovni, učencev v začetku leta 444 javnih in 8 zasebnih, ob koncu leta pa 413 javnih in 8 zasebnih. Po domovini je bilo 365 Kranjcev (98 iz Ljubljane, 144 iz Gorenjskega, 59 iz Notranj., a 74 iz Dolenj., 42 iz drugih austro-ogerskih dežel in 4 tujci. Razen 1 luterana so vsi katoličanje. Po narodnosti je 322 Slovencev, 94 Nemcev, 1 Hrvat, 1 Čeh, 3 Italijani. Dovedilo je: izvrstno 49, z 1. redom 255, z 2. redom 26, s 3. redom 37, poskušnjo jih sme ponavljati 40, neizprašanih je ostalo 6. Štipendij je imelo 93 učencev s 7025 gl. Umerla sta p. l. na gimnaziji 2 profesorja: Ignacij Hönig 8. decembra 1876 (roj. 11. decembra 1814 v moravskem Schönbergu, na ljubljanski gimnaziji od l. 1862; 10. sušca je umrl prof. Jan. Tušek, rojen 13. sept. 1835 v Martinemverhu, učil od l. 1860 na realci na Dunaji, 1861 — 1871 na viši realci v Zagrebu, od takrat na Ljubljanskej gimnaziji. — 24. marcija tretješolec Ign. Stepec. Prihodnje leto se začneja 17. kimovca. Novi učenci se oglašajo 13. in 14. kimovca, dosedanji 16. septembra.

Na višji realci v Ljubljani je bilo pr. l. 334 učencev: 214 Kranjcev, 106 iz družih avstrijskih kronovin, 10 Italianov, 1 Turk, 1 iz Amerike. — Katoličanje so bili vsi razen 2 razkolnikov in 1 luterana. Izdelalo jih je prav dobro 26, s I. redom 208, z II. 24, s III. 27, skušnjo jih ponavlja 46, neizprašani so 3. Veroznanstvo se uči s I. razredom po 1 uro na teden. — Važen je spis v letniku od prof. B. Knapiča: Onesnaževanje Ljubljanice med njenim tekom skozi mesto. —

Novomeška gimnazija je imela 114 učencev (106 Slovanov in 8 Nemcev), učnikov pa 15 (10 svetnih, 5 duhovnih). Štipendije jih je vživalo 19. Prihodnje šolsko leto se začneja 15. kimovca, a 13. in 14. vpisovanje v I. razred, pismo izpraševanje je 17.; a besedno 18. Učnine je 8 gl. na pol leta. V 8. letu so bili letos 4 učenci, vsi so skušnjo dostali izvrstno. —

— *Mestne šole* so končale šolsko leto s zahvalno sveto mašo, prihodnje (1877/8) se začneja 17. septembra 1877. Vpisujejo se učenci in učenki 14. in 15. septembra. V I. mestno šolo sta všolana: I. oddelek mesta (šolski del) in IV. oddelek mesta (kolodvorski del), drugo spada II. mestni šoli. Okraj mestne dekliške šole obsega Šent-Jakobski del, Ternovo, Krakovo, Hradeckijevo in Kurjo vas, drugo je všolano nunski šoli.

Razpisi učiteljskih služeb.

— Na c. k. rudniški šoli v Idriji se oddajejo naslednje učiteljske službe: Služba 1. učitelja z. l. p. 600 gl.; opravnega doklada vstevnega v pokojnino je 150 gl., a delavnostnega 120 gl. in stanovanje brezplačno. — Služba obertne učiteljice za ročna dela l. p. 500 gl. in delavnost, priklada 100. — Kdor prosi za službo 1. učitelja, ki je tudi šolski vodja z naslovom »ravnatelj« ali v slučaju, ko bi se učitelji naprej pomikali za 2. 3. 4. ali 5. učiteljsko službo s plačo 500 gl., 500 gl., 450 in 450 gl. oziroma za delavnostne priklade 100 gl., 100 gl., 90 gl. in 90, dalje te, ki prosijo za službo obertne učiteljice ali prilično (eventuell) za službo 2., 3. ali 4. učiteljice oziroma za delavnostne doklade 90 gl., 80 gl. in 80 gl. naj predlagajo svoje prošnje potem prejpstavljenе šolske gosposke pri ravnateljstvu c. k. rudnika v štirih tednih. — Tirja se spričalo učiteljske sposobnosti za splošne ljudske šole in znanje slovenskega in nemškega jezika, prosivci za 1. učiteljsko službo naj dokažejo zmožnost za šolsko vodstvo in prosvke za službo obertne učiteljice za podučevanje v ženskih rokotvorih. — Pri vseh učiteljskih službah je razen zgoraj navedene plače in delavnostne priklade, ki pa se pokojnini ne vsteva, tudi združenih 6 petletnih doklad po 40 gl., ki se pokojnini vstevajo; štejejo se pa od časa, ko je postal učitelj ali pa učiteljica definitivn.

V Idriji, 8. julija 1877.

— V šolskem okraji Kerškem: Na 4razredni ljudski šoli v Kerškem a) služba z. l. plačo 500 gl.; b) služba z letno plačo 450 gl.; na 3razredni ljudski šoli v Radečah služba z. l. p. 400 gl.; na 3razredni ljudski šoli v Šentjerneju služba z. l. p. 400 gl.; na 2razredni lj. šoli v Čatežu služba z. l. p. 500 gl.; na 2razredni ljudski šoli na Raki služba z. l. p. 500 gl. — Čas za vložbo prošenj do 20. avgusta 1877 pri dotičnem krajnem šolskem svetu. — Pri teh službah se bode oziralo tudi na učiteljice. Če bi se gori omenjene službe v tukajšnem šolskem okraji pristavljenim učiteljem podelile, je omeniti v prošnji, ali se prosi tudi za te izpraznjene službe.

— V šolskem okraji Črnomeljskem: na 1razredni šoli v Planini (Stockendorf) učit. služba, l. p. 450 in prosto stanovanje. Prošnje do konca avgusta pri krajnem šolskem svetu v Planini. — Na 2razredni deški šoli v Črnomelju od 1. novembra dvoje učiteljičnih služeb in sicer a) 500 gl., b) 450 gl. Prošnje do 15. septembra krajnemu šolskemu svetu v Črnomlju.

— Konkurs za razpisano učiteljsko službo v Vodicaх se podaljša do 10. avgusta 1877.

C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku dné 21. julija 1877.

— V šolskem okraji Ljubljanske okolice: Na 4razredni ljudski šoli na Verhniki se bodo umestili 3. učitelji z letno plačo 600, 550 in 500 gl. —

Prošnje do 15. avgusta t. l. okrajnemu šolskemu svetu za Ljubljansko okolico.

— V šolskem okraji Kranjskem: 1. Služba učiteljska v Sorici z 400 gl. letne plače in s prostim stanovanjem. 2. v Zalilog-u z 400 gl. letne plače in prostim stanovanjem. 3. v Poljanah z 450 gl. letne plače in prostim stanovanjem. 4. v Mavčičah z 400 gl. letne plače in prostim stanovanjem. Prošnje s šolskimi dokazi obložene do 24. avgusta 1877 pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

— Na 1razredni ljudski šoli pri sv. Lorencu na Temnici učiteljska služba, l. p. 400 gl. in prosto stanovanje. — Prošnje do 31. julija 1877 pri pomnoženem krajnem šolskem svetu pri sv. Lorencu na Temnici. (Okraj. Rudolf.)